

Demokrati

Ordet demokrati betyr folkestyre. I et demokrati er det valg, i Norge er det stortingsvalg hvert fjerde år. Da kan de som ha stemmerett være med å bestemme landets utvikling. I det norske systemet stemmer vi på politiske parti. Vi kan gi vår stemme til et av de politiske partiene som stiller til valg for å komme på Stortinget.

De partiene som får mange stemmer, får mange representanter på Stortinget.

11. september i 2017 er det stortingsvalg i Norge. Da kan alle som har stemmerett velge nytt Storting og regjering. Det partiet eller de partiene som får flest stemmer, lager (danner) regjering.

For fire år siden, i 2013, var det Høyre (H) og Fremskrittspartiet (Frp) som dannet regjering. De har hatt støtte fra Venstre (V) og Kristelig folkeparti (Krf).

Statsministeren i august 2017 heter Erna Solberg, hun kommer fra Høyre (H).

Demokratiske rettigheter er for eksempel stemmerett, ytringsfrihet, organisasjonsfrihet og likestilling.

Vi kan si at demokratiet i Norge ble innført i 1814, da ble den norske Grunnloven vedtatt. Dette er hele 2013 år siden.

Viktige rettigheter i et demokrati

I et demokrati har innbyggerne (folk) mange rettigheter. En viktig rettighet er ytringsfrihet. Det er lov å si det en mener uten å være redd for å bli straffet. (Det finnes noen begrensninger).

En annen viktig rettighet er religionsfrihet. Vi har lov å tilhøre den religionen som vi ønsker, eller vi kan velge å ikke tro.

En tredje rettighet er også svært viktig: Vi kan ikke bli arrestert av politiet uten en grunn. Vi kan heller ikke dømmes til en straff uten å ha brutt en lov. Dette prinsippet kalles «rettssikkerhet». Skal vi dømmes til en straff, må det først være en rettferdig rettsak i en domstol.

Hvem har stemmerett i Norge?

I dag har alle norske statsborgere over 18 år stemmerett. Slik har det ikke alltid vært.

- I 1898 fikk alle menn over 25 år stemmerett.
- For kvinnene tok kampen litt lengre tid. Kvinner som hadde inntekt, fikk stemmerett i 1907. Dette gjaldt rundt halvparten av alle kvinnene over 25 år.
- I 1913 fikk alle kvinner over 25 år stemmerett.

Stemmerettsalderen ble senket til

- 23 år i 1920 (*for kvinner og menn*)
- 21 år i 1946 (*for kvinner og menn*)
- 20 år i 1967 (*for kvinner og menn*)
- 18 år i 1978 (*for kvinner og menn*)

Disse har stemmerett

- Norske statsborgere som har fylt 18 år innen utgangen av 2017 og som er bosatt i Norge.

Statsborger i Norge?

De som skal søke om norsk statsborgerskap må du ha en gyldig oppholdstillatelse i Norge.

- De må ha dokumentert eller klarlagt identitet
- De må være bosatt i Norge og ha til hensikt å fortsette å bo her
- For deg som er gift, registrert partner eller samboer med norsk statsborger, må tiden du har bodd i Norge og tiden dere har vært gift, registrerte partnere eller samboere totalt være minst syv år
- De må ha gjennomført 300 timer norskopplæring eller kunne dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk.
- De må ikke være straffedømt.
- I henhold til norsk lov er det i utgangspunkt ikke tillatt å ha dobbelt statsborgerskap.

Hva er det motsatte av demokrati?

I land der det ikke er demokrati er det gjerne en person som bestemmer, eller kanskje noen flere går sammen om å styre landet. Dette kalles ofte diktatur. Skal en presidenten eller diktatoren bestemme, må de ofte undertrykke de personene som ikke er enige i det som blir bestemt og gjort.

I et demokrati som i Norge er det ytringsfrihet. Folk kan si de de ønsker å si uten å være redd for de som styrer landet.

I et diktatur er de vanskelig å være uenig med presidenten eller landets regjering. Noen kan til og med havne i fengsel uten å ha gjort noe galt.

Politiske partier i Norge

I Norge kan vi stemme på politiske partier. Dette er navnet på de største partiene i Norge:

Arbeiderpartiet (A), Høyre (H), Fremskrittspartiet (Frp), Senterpartiet (Sp), Kristelig Folkeparti (Krf), Venstre (V), Sosialistisk Venstreparti (SV), Miljøpartiet De Grønne (MDG) og Rødt(R).

Noen av partiene er sosialistiske, dette er Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Borgerlige partier eller konservative partier er Høyre og Fremskrittspartiet.

De andre partiene liker å kalle seg «sentrumspartier».

Hvilke oppgaver har Stortinget?

Stortinget har noen viktige oppgaver. Stortinget er Norges parlament. Her jobber 169 stortingsrepresentanter.

Stortinget kan forandre lover eller lage nye lover. Stortingsrepresentantene bestemmer også over statens penger. Hva skal Norge bruke penger på? De bestemmer også hvor mye penger folk skal betale i skatt og avgifter. Regjeringen kan bestemme mye i Stortinget dersom de har flertall. De kan bestemme hvor mye penger som skal brukes på skole, sykehus eller på å bygge veier.

Spørsmål

1: Skriv og fortell litt om demokrati.

2: Hvilke parti sitter i regjeringen nå og hvem er statsminister?

3: Skriv og fortell om stemmerett.

4: Hvem kan bli norsk statsborger?

5: Hvilke rettigheter har vi i et demokrati?

6: Fortell litt om Stortingets oppgaver.
